

Osení

V málokterém díle zazní tak často slovo prosím jako v díle Magorově

FOTO MARTIN STRAHA

Petr Hruška

je básník a literární historik, žije v Ostravě. Je autorem několika básnických sbírek a literárních studií, přednáší dějiny české literatury na univerzitách v Brně a Ostravě a je členem redakční rady časopisu Host.

„Prosím vás, nemohl bych vám umýt nádobí?“ zeptal se Magor mého otce. Zastavili jsme se u něj zcela neplánovaně cestou z ostravského parku, kde chtěl Magor vidět tu krásnou čtyřřadou lipovou alej, kterou měli před čtyřmi lety místní radní nutkavou potřebu vykácet, aby v parku ubylo stromů a daly se tam pak konečně provozovat různé „aktivity“. Můj otec byl tenkrát už tři týdny sám doma, neboť matka odjela do lázní, a dřež podle toho vypadal. A tak jsme seděli u stolu nad vodkou a uzeným kolenem sami dva a nad námi poletoval Magor s utěrkou, dokud kuchyň, ve které byl poprvé v životě, nezářila čistotou. Teprve pak se spokojeně posadil. Přímou jsem slyšel, jak se v něm ozvala dávná navyklost, neboť bachař v kriminále přece nesměl najít špinavý ešus...

Druh na vyměření

Co Ivan Martin Jirous znamená pro českou kulturu, bude předmětem mnoha debat a jistě i sporů. Někteří budou akcentovat jeho známé rabiátské způsoby a zpochybňovat, zda se takovou cestou dá dojít k dobrému výsledku. Někteří budou počítat noty, aby dokázali, že undergroundová hudba, kterou Jirous tak prosazoval, jich má příliš málo. Některým se nebude líbit jeho poezie, jiným jeho životospráva. Některým jeho sláva, smutná sláva člověka, který se stal obecněji známým především proto, že chtěl (a uměl) žít důsledně po svém. Jednu věc ale ani ti nejzavilejší z odpůrců, pokud zůstanou ve svých soudech přičetní, nebudou moci rozporovat – Magor se nedoprošoval.

V tom byl, řečeno skoupými ústy westernového hrdiny z filmu *Tenkrát na Západě*, „druh na vyměření“. Nešlo jen o to, že se odmítl doprošovat komunistického režimu, aby ho nechal na pokoji, a když ho

na pokoji nenechal, aby alespoň zmírnil svou nenávist a krutost, s níž se rozhodl tohoto překážejícího člověka zlomit. Magor se nedoprošoval ani po změně politických poměrů – soucitu, uznání, ba ani pozornosti, v době, kdy by to chutnalo zvlášť sladce a kdy na tom taky leckdo rád ujel. Přesto se mu pozornosti dostávalo, protože ji na sebe přirozeně strhával právě tím, jak

Prosba jako by byl vlastní žánr jeho poezie.

ho neopouštěla vůle zůstat nepředělaným. Jak se veškerým chováním pořád přiznával ke své ohromující energii i ke svým slabostem! Zatímco kariérističtí exhibicionisté všeho druhu se učili pracovat na své image, on si jen nemohl a nechtěl odpomoci od své podoby. Nedoprošoval se „dobrého mínění“, tedy něčeho, co je v naší společnosti vždycky, nezávisle na vládnoucím politickém systému, připraveno, aby přijalo ty poslušné a přizpůsobivé. Toho „dobrého mínění“, které dává přednost vychování před touhou, jistotám před pochybami, útěchám před úzkostmi a hlavně všeobecné přiměřenosti před vášnivou snahou neztratit svou vlastní svobodu.

Prosím vás

To, co mne však uchvacovalo ještě víc, byla skutečnost, jak se jeho neochota *doprošovat* se prostupovala se schopností *prosit*. Prosit v tom nejčistším smyslu slova, z hloubi své prožívané nedostatečnosti, v účtě před neznámým tajemstvím života a světa, které jej

dalece přesahuje a kterého si váží nade vše. Spíše než prosba o něco to bývala prosba k něčemu, na způsob modlitby. Patrně nadlouho, ne-li navždy, zůstane Ivan Martin Jirous zapsán v širším povědomí jako rebel, jako buřič, jehož samozřejmým projevem je nadávka a rouhání.

Ale tvrdím, že prosba byl jeho způsob života nejvlastnější a někdy se mi zdálo, že všechna ta klení a výpady byly jen určitým děláním si místa, čistého prostoru, v němž by mohla naplno zaznít jeho vroucí prosba – k sobě samému, k milovaným lidem i svým milovaným ptákům, zvířatům a květinám, k Bohu. V jedné ze svých nejkrásnějších básní píše: „Zkusil jsem toho udělat dost. / Občas se mne zmocňovala pýcha. / Prosím vás pokorně, kteří mne nemáte rádi, / odpusťte mi a věřte ne mně, / ale Bohu, / který mne poslal mezi vás.“

Pro ty, ko poezii nečtou, to bude asi překvapující fakt, ale v málokterém díle zazní tak často slovo prosím, jako v díle Magorově. A nejen, že zazní; prosba jako by přímo byl vlastní žánr jeho poezie, jeho způsob. V něm zůstal nejprávnější a nejpůsobivější. Sám byl – a já bych řekl právem – dost pyšný na tuhle báseň: „Jestli mne necháš umřít dřív / polož mě k tomu dovnitř osení / nad kterým slunce stojí v zenitu / A komín staré cihelny / prosím tě vedle postav mi / aby stín v horku na mne pad / A čápi na tom komíně / aby klapali zobáky / A někdo, kdo by kolem šel / letným pohazením se dotk okraje toho osení.“ Až já půjdu okolo toho osení, budu myslet na ten veliký a důležitý rozdíl, který navždy spočívá mezi doprošováním se a prosbou, a na toho, kdo první neuměl a druhé se nepřestával učit jako nejtěžší umění.

Tu lipovou alej si nakonec v Ostravě nedovolili vykácet, a to jenom proto, že se podařilo na poslední chvíli probudit nelibost místní veřejnosti a chatrný kariérismus obvodních zastupitelů nehodlal riskovat ztrátu výhodných politických pozic. Magor tenkrát slíbil napsat o té hrůze do svého pravidelného sloupku v *Divadelních novinách* a svůj slib samo sebou dodržel. Matka přijela po několika dnech z lázní a otce podezírala, že měl doma nějakou ženskou, neboť bylo podezřele čisto v kuchyni. Když vysvětloval, kdo nádobí umyl na nečekané návštěvě, věru si nepomohl. Ani když jí tvrdil, že ten Magor prosil. ■